

**MACROFAUNA-ATLAS VAN NOORD-HOLLAND. VERSPREIDINGSKAARTEN EN
RESPONSIES OP MILIEUFACTOREN VAN ONGEWERVELDE WATERDIEREN**

Steenbergen, H.A. (1993). Provincie Noord-Holland, Dienst Ruimte en Groen, 651 pp. (Schriftelijk te bestellen bij Dienst Ruimte en Groen, postbus 6090, 2001 HB, Haarlem. Prijs f65,- excl. portokosten).

Sinds 1979 onderzoekt de Provincie Noord-Holland de macrofauna van Noord-Holland. Op maar liefst 1140 plaatsen werden monsters genomen en ongewervelden gedetermineerd. Hun voorkomen wordt in het rapport gerelateerd aan verschillende milieuparameters en van verreweg de meeste soorten wordt een verspreidingskaart gegeven. Dit heeft geleid tot een omvangrijk, maar kwalitatief zeer goed basisdocument.

Omdat het een basisdocument is, is het rapport verschoond gebleven van

een uitgebreide inleiding. Bij de verspreidingskaarten wordt aangegeven wat de relatieve abundantie van de soorten is in 6 klassen per milieufactor. Voor diegenen die net als ik hard op zoek gaan naar de definities van de verschillende klassen: die zijn achterin te vinden, op een handig uitvouwblad. Op grond van deze indeling in klassen kunnen uitspraken worden gedaan over de voorkeur van soorten voor bepaalde concentraties van stoffen of voor biotoomstandigheden.

Ik zal mijn opmerkingen over dit rapport verder beperken tot de libellen. Sinds 1979 zijn in Noord-Holland van 23 libellesoorten larven gevonden. De determinaties zijn bijzonder betrouwbaar, daar alle gevonden larven zijn opgekweekt tot volwassen libellen. De verspreidingskaarten geven voor wat betreft de libellen een bijzonder 'mager' beeld, dat niet helemaal klopt met de werkelijkheid. Mijn vermoeden is dat met name de duinen wat buiten de boot zijn gevallen in het onderzoek. Het ontbreken van *Sympetrum striolatum* in de duinstreek boven het Noordzee-kanaal klopt niet, ik weet zeker twee plassen bij Castricum waar de soort zich voortplant. Ook andere voorbeelden zijn te geven. Zo komt *Lestes viridis* o.a. voor in eendekooien, waar het water in vrijwel alle gevallen wordt omzoomd door wilgen. Dit beeld is niet terug te vinden in de atlas. Hierdoor kunnen we wat betreft de verspreiding van libellen slechts beperkte conclusies aan het rapport verbinden. Door een groot gebrek aan voldoende waarnemingen van libellen (een beeld dat bij andere groepen overigens minder optreedt), kunnen ook slechts weinig conclusies worden getrokken over de relatie van libellesoorten met de verschillende klassen van milieufactoren omdat de hiervoor benodigde gegevens ontbreken. Hierdoor is de praktische toepasbaarheid van het rapport voor wat betreft de libellen gering.

Overigens geldt het geschetste beeld niet voor vele andere ongewervelden. Voor die mensen die ook daarin geïnteresseerd zijn kan dit document veel aanknopingspunten bieden. In zijn algemeenheid dus alle lof voor de Provincie Noord-Holland voor het nemen van dit initiatief. Als elke provincie een dergelijk monnikenwerk op zich zou nemen, zou de kennis van ongewervelden in het algemeen, en ook de libellen aanzienlijk toenemen.

Robert Ketelaar